

EURÓPSKA
KOMISIA

VYSOKÁ PREDSTAVITEĽKA
ÚNIE PRE
ZAHRAŇIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 7. 8. 2015
JOIN(2015) 29 final

2015/0173 (NLE)

Spoločný návrh

ROZHODNUTIE RADY

o podpísaní dohody o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku medzi Európskou úniou a Euratomom ako jednou stranou a Gruzínskom, Japonskom, Nórsnym kráľovstvom, Kirgizskou republikou, Arménskou republikou, Kazašskou republikou, Kórejskou republikou, Tadžickou republikou a Spojenými štátmi americkými

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

DÔVODY A CIELE NÁVRHU

Celkovým cieľom politiky nešírenia zbraní hromadného ničenia (ZHN) je predchádzať činnostiam šírenia ZHN, odhaľovať tieto činnosti a reagovať na ne. Na riešenie výziev v tejto oblasti existujú mnohostranné dohovory a mechanizmy overovania, bilaterálne i vnútroštátne legislatívne rámce, ochranné opatrenia, sankcie, kontroly vývozu, spolupráca pri znižovaní hrozieb či núdzové a reakčné plány.

Ďalším prvkom tejto politiky je súbor opatrení zameraných na know-how, rizikové materiály a technológie ZHN, ktorých potenciálne nesprávne a nepovolené použitie by mohlo spôsobiť vážnu ujmu.

V tomto kontexte bolo po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 1994 zriadené Medzinárodné stredisko pre vedu a techniku (ISTC). Financovalo sa v spolupráci s ďalšími stranami (USA, Kanada, Japonsko) v rámci mnohostrannej medzinárodnej dohody, ktorej účelom bolo zabrániť šíreniu vedeckých a technických poznatkov súvisiacich so zbraňami hromadného ničenia (ZHN). K dohode sa postupne pridali ďalšie strany – Arménsko, Bielorusko, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Kórejská republika, Nórsko, Ruská federácia a Tadžikistan.

Stredisko ISTC pôsobí na pomedzí vedeckého výskumu a nešírenia zbraní a financovalo takmer 3 000 projektov v celkovej hodnote vyše 550 miliónov eur. Príspevok EÚ predstavuje približne 270 miliónov eur. V posledných rokoch sa koncepcia a práca výskumného strediska ISTC vyvinula, zohľadňujúc dianie v oblasti šírenia zbraní, výsledky analýz hrozieb a meniace sa potreby jednotlivých strán. Stredisko sa čoraz viac zameriava na podporu projektov zameraných na obmedzovanie väčších chemických, biologických, rádiologických a jadrových rizík – nemusí ísť nevyhnutne o presmerovanie činnosti vedcov, ale skôr o propagáciu biologickej ochrany a bezpečnosti, fyzickú modernizáciu laboratórií či podporu prepájania príslušných vedeckých komunít.

Po tom, čo Ruská federácia v roku 2010 ohlásila svoje odstúpenie s účinnosťou od 15. júla 2015, sa strany zhodli na potrebe novej dohody, aby si mohlo stredisko aj za zmenených okolností účinne plniť mandát.

Rada 21. októbra 2013 poverila Komisiu začať v mene Európskej únie a Euratomu (ako jednej strany) rokovania o dohode o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku (ďalej len „dohoda“) medzi Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu a Európskou úniou ako jednou stranou a Gruzínskom, Japonskom, Nórske kráľovstvom, Kirgizskou republikou, Arménskou republikou, Kazachskou republikou, Kórejskou republikou, Tadžickou republikou a Spojenými štátmi americkými, a vydala smernice na rokovania (dok. č.14137/13 R – UE).

Ciele stanovené v týchto smerniciach boli v plnej miere splnené a v rokovaníach sa zohľadnili pripomienky členských štátov. Návrh dohody o pokračovaní bol predložený pracovnej skupine Rady pre nešírenie (CONOP) 24. februára 2014 a skupine pre jadrové otázky 5. februára 2014.

Následne Komisia pristúpila k parafovaniu návrhu dohody o pokračovaní. V júni 2014 dohodu parafovali všetky zmluvné strany okrem Kazachstanu, Nórska a Tadžikistanu. V tej chvíli sa očakávalo, že parafovanie sa ukončí čo najskôr.

Komisia a vysoká predstaviteľka preto pripravili tento spoločný návrh rozhodnutia Rady o schválení podpisu dohody v mene Európskej únie vrátane stanovenia príslušnej osoby (osôb).

Parafovanie dohody Kazachstanom však trvalo dlhšie, než sa očakávalo. Kazachstan sprvu požiadal o dodatočný čas na ukončenie svojich vnútorných schvaľovacích postupov potrebných na parafovanie. Neskôr boli vznesené určité námietky voči prekladu návrhu dohody do ruštiny. Po reštrukturalizácii vlády v auguste 2014 Kazachstan v rámci vnútorného postupu vzniesol aj technickú právnu námietku v súvislosti s tým, že v dohode sa spomína Viedenský dohovor. V tom čase zároveň od dohody o ISTC odstúpilo Bielorusko, takže odkazy naň bolo treba z novej dohody o pokračovaní vyňať. Ako riešenie všetkých týchto požiadaviek sa dohodlo, že sa vypracuje iná verzia dohody. V novej verzii nedošlo oproti tej predošlej k žiadnym zásadným zmenám a je plne v súlade so smernicami na rokovania, o ktorých rozhodla Rada. Lingvistické otázky sa vyriešili, odkazy na Bielorusko boli odstránené a odkaz na Viedenský dohovor bol nahradený príslušným textom zo samotného dohovoru, čo Kazašská strana akceptovala. Po týchto úpravách novú verziu dohody o pokračovaní všetky strany parafovali 22. júna 2015 v Aстане.

Tento návrh je ďalším krokom v procese podpisu dohody o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku (ďalej len „dohoda“). Navrhujú sa dva súbežné postupy – jedným je podpis dohody na právnom základe Zmluvy o EÚ/ZFEÚ a druhým uzavretie dohody v rámci pôsobnosti Zmluvy o Euratome.

SÚLAD S EXISTUJÚCIMI USTANOVENIAMÍ V DANEJ OBLASTI POLITIKY

Ako sa uvádza v tematickom strategickom dokumente na roky 2014 – 2020 v rámci nástroja na podporu stability a mieru, vzhľadom na šírenie vedomostí s dvojakým použitím treba podporu presunúť zo zmeny zamerania vedcov na vývoj koncepcie ich aktívneho zapojenia. Odvtedy sa prístup EÚ náležite zmenil, zohľadňujúc nové informačné a komunikačné nástroje, ktoré uľahčujú prístup potenciálnych šíriteľov k citlivým vedomostiam a know-how.

„Ľudský rozmer“ v celkovej bezpečnostnej politike rokmi postupne naberal na význame a začal okrem činností zmeny zamerania pokrývať aj potrebu obmedzenia vedomostí a odborných znalostí s dvojakým využitím na globálnej úrovni. Význam týchto aspektov vzrástol v období po 11. septembri, čo napokon viedlo k prijatiu rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1540 z roku 2004. Toto dianie odrážali aj rokovania v rámci programu globálneho partnerstva G8. V roku 2009 prijala pracovná skupina G8 s podporou samitu súbor odporúčaní v záujme koordinovaného prístupu ku globálnemu šíreniu vedomostí o zbraniach hromadného ničenia a zapájaniu vedcov. Šírenie odborných znalostí o ZHN či akýchkoľvek citlivých vedomostí v chemickej, biologickej, rádiologickej či jadrovej oblasti bolo označené za vážne znepokojivé. Odporúčania sa odvolávali na skúsenosti ISTC s vývojom vhodných projektov mimo krajín G8 v záujme podpory globálneho boja proti šíreniu zbraní. Vyhlásením zo samitu krajín G8 v Deauville sa trvanie programu globálneho partnerstva predĺžilo nad rámec roku 2012 a zapájanie vedcov bolo označené za kľúčovú oblasť.

Jednotlivé odporúčania sa zohľadnili pri rokovaní o novej dohode o pokračovaní činnosti ISTC. Jej obsah je v súlade s cieľmi stanovenými v rezolúcii Bezpečnostnej rady OSN č. 1540.

SÚLAD S OSTATNÝMI POLITIKAMI ÚNIE

Nová dohoda o pokračovaní je v súlade s bezpečnostnou stratégiou EÚ z roku 2003, jej revidovanou verziou z roku 2008, ako aj so závermi Rady z roku 2013 o ďalšom uplatňovaní účinnej politiky EÚ na riešenie nových výziev, ktoré prináša šírenie zbraní hromadného

ničenia a ich nosičov. V záveroch sa vyžaduje ďalšie posilnenie ochrany proti prenosu citlivých technológií a know-how vrátane položiek s dvojakým použitím.

Nová dohoda je zároveň v súlade s programom Horizont 2020, najmä pokiaľ ide o pracovný program Bezpečné spoločnosti, ktorý podporuje aplikovaný bezpečnostný výskum v rôznych citlivých oblastiach. Je tiež v súlade s obsahom príslušných výskumných programov Euratomu.

Financovanie ISTC je súčasťou nového nástroja na podporu stability a mieru (IsCP) – konkrétne jeho článku 5.2. IsCP zahŕňa viacero ustanovení, ktorých cieľom je zabrániť prekryvaniu činností a dvojitému financovaniu. Komisia má zákonnú povinnosť zabezpečiť, aby prijaté opatrenia boli v súlade s opatreniami pomoci Únie a vnútroštátnymi opatreniami pomoci s cieľom predísť prekryvaniu činností a dvojitému financovaniu.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

PRÁVNÝ ZÁKLAD

Právny základ tohto návrhu bol dohodnutý na základe diskusií o návrhu smerníc na rokovania v príslušných pracovných skupinách Rady (CONOP, skupina pre jadrové otázky) a výbore COREPER.

Tento návrh je založený na článkoch 29 a 37 Zmluvy o EÚ a článku 218 ZFEÚ.

Súbežný postup sa spúšťa na základe článku 101 Zmluvy o Euratome.

SUBSIDIARITA (V PRÍPADE INÝCH AKO VÝLUČNÝCH PRÁVOMOCÍ ÚNIE)

Členské štáty vyzvali Európsku úniu, aby sa stala stranou dohody, vzhľadom na jej schopnosť mobilizovať odborné znalosti z celej Únie, ako aj jej dlhoročné skúsenosti v tejto oblasti od roku 1992. Členské štáty súhlasili s tým, že EÚ dokáže zaistiť lepšiu koordináciu a prepojenie zainteresovaných strán – najmä vedcov – než by to dokázali osobitne. Niektoré z predmetných rizík nezastavia hranice (napr. epidémie či pašovanie nebezpečných materiálov) a treba ich riadiť na regionálnej či globálnej úrovni.

3. VÝSLEDKY NÁSLEDNÝCH HODNOTENÍ, KONZULTÁCIÍ SO ZAJAINTERESOVANÝMI STRANAMI A ZÍSKAVANIA A VYUŽÍVANIA EXPERTÍZY

NÁSLEDNÉ HODNOTENIA / KONTROLY VHODNOSTI EXISTUJÚCEJ LEGISLATÍVY

Zvolil sa postup formou medzinárodnej dohody, keďže Európskej únii poskytuje najvyššiu právnu istotu vrátane postupov financovania založených na medzinárodných normách, ktoré zaručujú ochranu finančných záujmov Európskej únie.

Okrem toho prináša viacero výsad, ktoré sú možné len v rámci novej medzinárodnej dohody – napríklad výsady a imunity personálu EÚ pracujúceho na sekretariáte v Kazachstane. Rovnako zaručuje prístup k inštitútom na monitorovanie vykonávania činností financovaných EÚ, ako aj viaceré výsady, ktoré umožňujú poskytovanie pomoci bez dane (napr. DPH, clá atď.).

KONZULTÁCIE SO ZAJAINTERESOVANÝMI STRANAMI

V roku 2014 začal vedecký poradný výbor ISTC rokovania so zástupcami vedeckých obcí Európskej únie, Japonska, USA a ďalších krajín, ktoré sú momentálne členmi ISTC. Identifikovalo sa viacero priorít budúcej podpory v jadrovej, biologickej a chemickej oblasti, ale aj v súvislosti so zmenou klímy a s ďalšími možnosťami vytvárania vedeckých sietí.

Vo februári 2015 Európska komisia zorganizovala stretnutie na prehĺbenie diskusií s tímom expertov zo všetkých partnerských krajín vrátane EÚ. Spresnil sa súbor priorít a formulovali odporúčania k mechanizmu financovania i pracovným postupom, najmä s cieľom posilniť tvorbu sietí.

ZÍSKAVANIE A VYUŽÍVANIE EXPERTÍZY

Pozícia EÚ vychádza z odporúčaní vedeckej základne Európskej komisie, ako aj Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Poradenstvo navyše poskytlo viacero špičkových odborníkov EÚ z tejto sféry – najmä tých, ktorí EÚ zastupujú vo vedeckom poradnom výbore ISTC.

Financovalo sa aj viacero odborných štúdií na vyhodnotenie rizík a hrozieb v tejto oblasti na Kaukaze a v Strednej Ázii. Výsledky sa prediskutovali v pracovnej skupine pre zapájanie vedcov, ktorej predsedá Komisia. Odporúčania sa zohľadnili.

4. PODROBNÉ VYSVETLENIE KONKRÉTNÝCH USTANOVENÍ NÁVRHU

Ciele ISTC sú plne v súlade so smernicami na rokovania stanovenými Radou.

Základné ciele strediska stanovené v článku 2 dohody o pokračovaní sú:

- i) podporovať zdokonaľovanie medzinárodných mechanizmov na prevenciu šírenia ZHN a ich nosičov, ako aj technológií, materiálov a odborných znalostí, ktoré sú kľúčovými prvkami priamo spojenými s vývojom, výrobou, používaním či zdokonaľovaním ZHN alebo ich nosičov (vrátane technológií, materiálov a odborných znalostí s dvojakým použitím),
- ii) poskytnúť vedcom a inžinierom, ktorí majú vedomosti a zručnosti súvisiace so ZHN a ich nosičmi vrátane vedomostí a zručností s dvojakým použitím, príležitosť na vzdelávanie a alternatívne zamestnanie tam, kde možno ich vedomosti a zručnosti využiť na mierové účely,
- iii) presadzovať kultúru bezpečnosti pri manipulácii a používaní materiálov, vybavenia a technológií, ktoré by sa dali použiť na návrh, vývoj, výrobu alebo použitie ZHN alebo ich nosičov a
- iv) svojou činnosťou prispievať: k rozvoju medzinárodného vedeckého partnerstva, posilňovaniu globálnej bezpečnosti a budovaniu hospodárskeho rastu inováciou; k základnému a aplikovanému výskumu a technologickému vývoju a ich trhovému uplatneniu, okrem iného v oblasti životného prostredia, energetiky, zdravia a jadrovej, chemickej a biologickej bezpečnosti a fyzickej ochrany a k podpore ďalšej integrácie vedcov disponujúcich technológiami, materiálmi a odbornými znalosťami spojenými so ZHN do medzinárodnej vedeckej obce.

V súlade so smernicami na rokovania dohoda (v článku 10) stanovuje, že na všetky činnosti v prijímateľských krajinách sa vzťahuje bezcolný režim, ako aj ďalšie daňové zvýhodnenia.

V súlade s článkom 8 dohody budú mať financujúce strany plný prístup na účely monitorovania, auditu, hodnotenia a kontroly projektov financovaných EÚ – vrátane kontroly zariadení využívajúcich financovanie.

V článku 12 dohody sa stanovujú výsady a imunity zamestnancov ISTC vrátane personálu pracujúceho v mene Európskej únie. Text článku 12 dohody je plne v súlade s ustanoveniami Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch z 18. apríla 1961.

Priamy odkaz na Viedenský dohovor nemožno použiť vzhľadom na určité právne výhrady Kazachstanu. V rámci rokovaní sa preto tento odkaz nahradil presným znením príslušných ustanovení Viedenského dohovoru.

Spoločný návrh

ROZHODNUTIE RADY

o podpísaní dohody o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku medzi Európskou úniou a Euratomom ako jednou stranou a Gruzínskom, Japonskom, Nórsnym kráľovstvom, Kirgizskou republikou, Arménskou republikou, Kazašskou republikou, Kórejskou republikou, Tadžickou republikou a Spojenými štátmi americkými

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii, najmä na jej články 29 a 37,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 218 ods. 3,

so zreteľom na spoločný návrh vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Európskej komisie,

keďže:

- (1) Rada 21. októbra 2013 poverila Komisiu začať rokovania o vytvorení dohody o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku medzi Európskou úniou a Euratomom ako jednou stranou a Gruzínskom, Japonskom, Nórsnym kráľovstvom, Kirgizskou republikou, Arménskou republikou, Kazašskou republikou, Kórejskou republikou, Tadžickou republikou a Spojenými štátmi americkými¹.
- (2) Tieto rokovania boli úspešne ukončené.
- (3) Uzavretie dohody podlieha osobitnému postupu, pokiaľ ide o otázky patriace do právomoci Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.
- (4) Dohoda by sa mala v mene Únie podpísať s výhradou jej uzavretia k neskoršiemu dátumu,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Týmto sa v mene Európskej únie schvaľuje podpísanie dohody o pokračovaní činnosti Medzinárodného strediska pre vedu a techniku medzi Európskou úniou a Euratomom ako jednou stranou a Gruzínskom, Japonskom, Nórsnym kráľovstvom, Kirgizskou republikou, Arménskou republikou, Kazašskou republikou, Kórejskou republikou, Tadžickou republikou a Spojenými štátmi americkými, s výhradou uzavretia uvedenej dohody.

Znenie dohody, ktorá sa má podpísať, je pripojené k tomuto rozhodnutiu.

Článok 2

Generálny sekretariát Rady udelí osobe, resp. osobám, ktoré určí vyjednávač dohody, plnú moc na podpísanie dohody s výhradou jej uzatvorenia.

¹ Dok č. 14137/13 R-UE prijatý 21. 10. 2013.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*